

ג. ברכות (מ) מ"ח
 ע"כ רש"י שם ד"ה א"ל
 לדעת רש"י [שם מב' א'
 ד"ה דגורס, ושכן היה נוהג
 ע"י ר"מ (ה) ור"מ (מסופות
 שם מה, ב ד"ה א"ל וגדולי
 הארפמים (רבינו יונה שם
 גע, ב ד"ה ומכאן, מרדכי שם
 דמו קלו, סמ"ג עשין כ ח ק"א,
 ה, סמ"ק ריש סימן קנ"א,
 הגהות מיימוניות ברכות פ"ד
 אות ט, אגור סימן נכד ג"ס
 אור ורוע סוף סימן קנ"א
 שהנהגו כר"מ ור"י לא הפסיד
 ונהגו עונין:]

ג. רבינו יונה [שם ד"ה ומכאן:]

ג. הרש"י [שם] ג"ס
 הראב"ד לדעת יש
 מפרשים [והגהות מיימוניות
 שם והרא"ש ברכות פרק ו'
 סימן כט ג"ס בעל הלכות
 גדולות ברכות פ"ו י"א, א, שג"ל
 הלקט סימן קנ"ג ושכן פסק
 רבינו יעקב צפקי הר"ד
 ברכות מה, ב ד"ה שאלן:]
 כ. רש"י שם ג"ס
 יש מחמירין, הגהות
 מיימוניות שם לדעות
 הנ"ל אות ג, אגור שם
 ג"ס אור ורוע שם למנהג
 שנהגו העולם לנרץ על
 המים בסעודה:

ס. הרא"ש שם [בבב
 פ"ו סימן ט"ג] ובתשובה
 כלל ד' [סימן ט"ז] והגהות
 מיימוניות פרק ד' [אות
 ט] מהלכות ברכות [ג"ס
 הר"ס:]

הגהות והערות

(ה) אמנם במחזור ויטרי
 סימן עג כתב להסות מים
 מים לנרץ בכל פעם ופעם
 שהוא שומה ומביאו
 המוספות שם מה, ב ד"ה
 א"י וע"ע משניות רש"י
 סימן קט"ו ובמחזור ויטרי
 סימן נד ובהערת המהדיר
 שם:

(ו) וכן משמע צמ"ג.
 אמנם המה"ש כתב, כמו
 שכתבתי סעיף ז סוף יד:
 (ז) תוקן ממעדות
 פארלינק תקע"ט:

(ח) במשנה משה שם הוצא
 ג"ס רש"י, אמנם הל"ח
 הביא דין זה בשם הל"ט.
 יש לציין דל"ח לא הוצא
 "ואף מי שרגיל וכו'":

(ט) תוקן דפ"א על פי
 הל"ט. ועיין מקור חיים
 ודבריו י"ע:

(י) במהדורות אמ"ח ח"פ
 ואילך הושמע. ועיין מ"א
 סימן קס"ג סוף כב הכי
 מוכח כן מתלמידי רבינו
 יונה:

(יא) תוספת דפ"א ע"פ
 מקור חיים, מה"ש, נירות
 שמשון, מוספת שנת ושירי
 לקט:

(יב) עיין יד אפרים סימן
 קע"ג במ"א סוף א':

(יג) ציינו יד אפרים
 ל"א:

י עיין לקמן סימן רצ"ט. (י) דש"י יין הדלה שאינה צאה לנורץ
 סעודה, ולכן מנרץ אחריה ליש אומרים דלא פטר, (י) וכמ"ס
 סעיף ו': י"א דפ"י שאין דרך וכו'. משמע ד"ן שרף לאין דרך
 לשמותו תמיד, לא חשיב כצא מחמת הסעודה, ונרץ לנרץ עליו.

ואף מי שרגיל לשמותו תמיד בטלה
 דעתו (מטה משה סימן סג' ולי"ח
 דברי תמודות ברכות פ"ו אות פו
 רש"י (ה)). ואף אם שותה לפני
 המזון לעורר תאוה המאכל, לא
 עדיף השותין אוחו בצלמנע הסעודה
 או (אחרים) [אחרים] (י), שאינו
 צא אלא לחמת האצטומא שיוכל
 לעכל, אין זה נקרא מחמת
 הסעודה, ומילתא אחריתא היא
 (לבוש סימן קע"ז סעיף ז). אצל
 בטור סוף סימן ע"ג כתב דמה
 צבא להמשיך תאוה המאכל חשיב
 כצא מחמת הסעודה, וכמו שכתבתי
 לעיל סעיף ו' [ס"ק ט]. וכן כתבו
 התוספות פסחים דף קט"ו [ע"פ

ד"ה והדר] ח"ל, פרפרת היינו דברים
 הנמשכים האכילה, כגון דגים קטנים ותמרים וירקא, היו רגילין לאכול צין מאכל למאכל, לפיכך פטר להו פת, לפי שצא לנורץ סעודה,
 ש"י כן אוכל יותר. וכן כתבו תלמידי רבינו יונה [בבב, א ד"ה ממתיקין] (י), וכן כתב ה"ח סימן קע"ו [סוף ד"ה בירן]. וכן כתב רש"י
 בגמרא [ברכות מה, ב ד"ה פטר את הפרפרת]. ועיין סימן קס"ח סעיף ח' [ס"ק כג]. וכן כתב המרדכי [שם רמז קל"ג דמאי דאמרין בגמרא
 [שם מה, ב] יין נפטריה פת, משום דמחמת כחו אדם מתאוה לאכול. והא דכתב במרדכי [שם רמז קל"ג] ובהגהות מיימוניות פרק ד'
 [אות י'] פירש ר"י [מוספות שם ד"ה הלכתא] דברים שאין צאים מחמת הסעודה, כגון פירות שאין צאים להשביע אלא צא לעכל המאכל,
 עכ"ל. נרץ לומר דיש חילוק, כשצא לעורר תאוה המאכל הוא נרץ סעודה, שעל ידי כן אוכל יותר, ואין נרץ ברכה, מה שאין כן כשצא
 לעכל, אין צו נרץ סעודה עתה, וצעי ברכה. אצל בספר החינוך להרא"ה [מנהג מן כתב ח"ל, אם אוכל תוך הסעודה זית מליח וכו' וכו'
 צו לפחות תאוה המאכל, מנרץ לפניו ולא לאחריו, עכ"ל. ואם כן הוא הדין מי שאוכל לימו"ש מלוחים בתוך הסעודה, נרץ לנרץ
 להרא"ה. ומיהו נראה לי לנהוג כהתוספות, כמו שכתב המרדכי פרק נערה [כמויות רמז קע] דלעולם פוסקים כהתוספות, עיין שם ובמהר"מ
 פדוואה סימן כ"ה. ומכל מקום נראה לי לנרץ לנרץ על יין שרף אם שותיה לפני האכילה, לאין כוונת רוצ צני אדם לעורר תאוה
 המאכל, שהרי רגילין לשמותו בכל צקר אף צא סעודה, וצעי ברכה. אצל בצלמנע הסעודה (י) כוונתו לפתוח [ולא צעי ברכה] (י), ואחר
 סעודה כוונתו לעכל [וצעי ברכה] (י). ומיהו צבצב אין נרץ לכל זה, דממה נפשך, אם קידש על היין נפטר בזה כמו שכתב סעיף ז'.
 ואם קידש על השכר נפטר בברכה שהכל כמו שכתב סעיף ד'. ועיין סימן קע"ז סעיף ד' וסימן ר"ו סעיף ה' וסימן קע"ו: יב בבב
 הפת. ודוקא כשאוכל סעודת קצב. אצל אם אכל פת מעט (י), עיין סימן ר"ב [סעיף א וס"ק ב]: יג בבב פעם. נראה לי דוקא
 צמים שאין אדם שותה אלא לנמאו, הוא בכל פעם נמלך, אצל שכר ומי דבש פשיטא דלא הוא נמלך. ומה שכתב הרב צ"י [ד"ה ועל כל]
 בשם האגור [סימן רכ"ד] דאף צבצב משקיין נרץ לנרץ בכל פעם, היינו כמו לקרי"ך ודומיהו, שאין שותין כי אם לנמאו: יד קודם
 גבי"ה. דכצ"ח ליה דלאחר נטילה הוא הפסק, (י) ועיין מה שכתבתי סעיף ד' [ס"ק ה] דלא מש לאוחס שאומרים דקודם נטילה לא פטר.
 ומכל מקום י"ע אם שחה רביעית אם נרץ ברכה אחרונה, דלכאורה למאן דאמר (י) דלא נרץ ברכה תוך הסעודה

(ח) ואף יין צ"א היה צריך כו'. וזהו דפריך בגמרא [ברכות מה,
 ב] יין נמי נפטריה פת, ומשני הואיל וקובע ברכה לעצמו מפני
 חשיבותו, כמו שכתבתי בסעיף א' [ס"ק א]. והיש אומרים כצ"ח
 להו דדוקא על היין פריך דיפטרונו פת, משום שהוא זיין, אצל מים
 לא זייני, על כן אין צבצב שיפטרונו
 פת. ונראה לי דבשכר שלנו שעושין
 מתבואה, גם להיש אומרים אין
 נרץ ברכה, דהא כתב הרא"ש פרק
 אלו עוצרין [פסחים פ"ג סימן א],
 מביאו צ"י לקמן סימן תמ"ב [כפה,
 ב ד"ה ומ"ש רבינו] דשכר שעושין
 באשכנו יש צו הרבה יותר מכדי
 אכילה פת, א"כ ודאי זיין ופת
 פוטרו: (ט) ישב קודם
 גבי"ה כו'. איכא למידק הא נרץ
 לנרץ ברכה אחרונה אחר מה
 ששחה רביעית קודם ברכה
 המוציא, דברכה המזון אינו פוטור
 ברכה ברא נפשום ולא ברכה אחת
 מעין שלש, כדמוכח בסימן קע"ז
 [סעיף ב] בלאחר הסעודה שטעונין

(י) אפילו [הגה] לא היה לו יין בתוך המזון: (ועיין לקמן
 סוף סימן רע"ב ולענין יין של הדלה שלפני המזון י עיין לקמן
 סימן רצ"ט סעיף ח'):

לא אם אין לו יין ושותה מים או שאר משקיין אין
 לברך עליהם דחשיבי כבאים מחמת הסעודה
 י"א לפי שאין דרך לאכול בלא (י) שתיה (ח) ואף יין
 לא היה צריך ברכה לפניו אלא מפני שהוא חשוב
 וקובע ברכה לעצמו אבל מים (י) או שאר משקים לא
 חשיבי ואינם מעוניים ברכה י ואפילו אם היה צמא
 קודם סעודה כיון שלא רצה לשתות או כדי שלא יזיקו
 לו המים נמצא כי שתית המים יב בבב הפת היא
 ופת פוטרתה: (י) ויש אומרים לברך על המים
 שבסעודה י ויש מחמירים עוד לברך עליהם יג בכל
 פעם דסתמא נמלך הוא בכל פעם (י) והרואה
 להסתלק מן הפסק (ט) ישב יד קודם נטילה במקום

באיור הגר"א
 ד"ה אי הכי כו': [טז] ויש אומרים צריך כו'. הרא"ש [ברכות פ"ו סימן
 ט] בשם בעל הלכות גדולות [ברכות פ"ו י"א, א]: [טז] והרואה כו'. [רא"ש]
 שם:

בבב שרד

מכל מקום נפטר האנוסי בברכה הלחם: (י) מג"א פק"י דשאני יין הבדל"ה.
 פירוש, משום הכי היכא שאין לו יין בתוך המזון נרץ לנרץ ברכה אחרונה על
 ההדלה ולא נפטר בברכה המזון. ועיין מג"א שם [סימן רע"ג] סוף י"א שכתב כן.
 ועל זה קיים [באן] ולכן מנרץ כו'. כלומר, ולכן יש עוד גריעותא בהדלה, דהיכא
 לאינו פוטור נרץ לנרץ ברכה אחרונה אפילו [א"ס] יש יין תוך המזון. מה שאין
 כן בשותה לנמאו, לאין נרץ לנרץ אפילו היכא ליתא כלל יין תוך המזון, כמו
 שכתב מג"א סוף ה'. וזה ג"כ מוצא שם ב"ר, דכתב צ"ח כשפוטור כו',
 מוצא דלאם אינו פוטור, דהיינו למאן דאמר כן [באן] בסעיף ד', נרץ ברכה
 אחרונה: (י) שם ובבב שבתוב סעיף ד', כלל (י): (כ) שם סק"א ב"ב
 פתורה. משמע דר"ל דלא מנרץ בצלמנע הסעודה כיון שצא לפתוח, וכדעת
 התוספות. אצל אחר הסעודה כוונתו לעכל, לכן יצרך: (כ) שם סק"ב עיין סימן
 רי"ב. ועיין סימן (קע"ג) [קע"ג] במג"א סוף א': (ד) שם סק"ד ועיין מה
 שכתבתי סעיף ד'. היינו במג"א סוף סוף ה': (ה) שם ד"א צריך ברכה.
 דע, דהמחמירים בש"ע לנרץ על מים שבתוך הסעודה, נראה לי דהיינו שהכל,
 אצל ברא נפשום רבות אין נרץ, דברכה המזון פוטרו (ולא כהפרי מגדים כאן).
 וכן משמע ברא"ש ברכות דף מ"א [פ"ו סימן כו]. וכן משמע צ"ח סוף ט'.
 והשם קאמר המג"א דבשלמא למאן דאמר נרץ ברכה תוך הסעודה, א"כ שמה

יא"ה שם יבואר בזה: (ח) ואף יין. עיין ט"ז. אבל באר הגולה ציין באות נו"ן הרשב"א בשם הראב"ד בשם יש מפרשים, עיין ב"י קנ"ד, א ד"ה ועל וכו' [שם ד"ה ועל] דקובע ברכה לעצמו דשתיה 'אכילה ב' ענינים הם, א"כ הוא הדין כל המשקים, ולט"ז לטעם א' רק במים הספק, והוא הדין שכר מטטרק"א (או רעטשק"י) יש ספק, ועיין מה שאכתוב א"ה באות ט': (ט) ישב. עיין ט"ז. לא הבינותי זה, דאפילו נימא דאין ברכת המזון פוטר בורא נפשות רבות שלפני המזון, מכל מקום אין מחויב לברך מיד בורא נפשות רבות, וימתין קודם ברכת המזון ויברך בורא נפשות רבות במקומו. ועוד, רכל דבר חרוץ מפת אין צריך ברכה במקומו דווקא, עיין סימן קע"ח סעיף ה'. ועיין מ"א כאן את י"ד דצ"ע אם יברך בורא נפשות רבות קודם ברכת המזון, ומה שכתב [הט"ז] בשם האר"י ז"ל, טעות סופר בהכרח, דאין ישתה פחות מרביעית ויברך תחלה וסוף, דפחות מרביעית אין צריך ברכה אחרונה, וצ"ל ולא בסוף. ופעם אחת שתה רביעית ובירך בורא נפשות רבות קודם, ואח"כ בסעודה הוצרך לברך תחלה כי בורא נפשות רבות הפסיק, ועשה כן כי אדם אין שליט בורא ובירך בורא נפשות רבות מיד, או בירך בורא נפשות רבות קודם ברכת המזון והראו לו ברכה לבטלה דאפשר ברכת המזון פוטר בורא נפשות רבות, או דלא היה ראוי לברך בורא נפשות רבות מיד כי אם קודם ברכת המזון ולא היה צריך לברך תחלה בתוך הסעודה. ויותר י"ל דסובר ג"כ כמו שכתב הר"ב בהג"ה, וברכה לבטלה בורא נפשות רבות, כי ברכת המזון פוטר וכו'.

ד"ה וכן שנת, דקודם נטילה לא פטר מן המזון. לזה כתב דהמחבר לא חש כלל למוספות שם, וכמו שכתב באות ה'. וכתב המ"א אם שנת רביעית קודם המזון ל"ע זכרה אחרונה, דלמאן דלמך שאל משקין מן הסעודה אין לברך זכרה א' וכו', י"ל לפני הסעודה לברך זכרה אחרונה, דלא דמי לטעיף וי"ו אות ט', יע"ש. ומה שכתב [המ"א] נסמין ר"ט סעיף ז', לכאורה סעיף ז', דלאו זכרה המוציא פוטר, ואם לא עשה כן יטול מעט פה זכורה, ע"ש. ומ"א [ס"ק יא] כתב דאם שותה לפני האכילה צריך לברך, ובאמצע הסעודה כוונתו לעכל, אין צריך לברך ומיהו נשנה אין לברך לכל זה, דממה נפשך, אם קידש על היין נפטר זה, כמו שכתב סעיף ז', ואם קידש על השכר נפטר נזכרת שהכל, ועיין מ"א [ס"ק יא]. ועיין שו"ת נחלת שבעה סימן ל"ה, שיותר טוב לברך על יין שרף מעל השכר. וכתב ט"ז [ס"ק ט] ואם שותה לפני המוציא אפילו כשיעור אין צריך לברך ברכה אחרונה, דלגוד תאוה לאכילה הוא בא. משקס שקורין מע"ד אין לברך זכרה, דגם הוא כולל שמה לאכילה, ודינו כשכר, ט"ז [ס"ק י]. ובשכר שלנו לכולי עלמא אין צריך ברכה, דזיין, ט"ז [ס"ק ח]:

ערך פחם למהריק"ש

סעיף ז' ועיין סוף סימן רע"ב:

1228567

באר היטב

עיין מה שכתוב סימן קס"ט סעיף ג': (ח) שתיה. משמע דין שרף לאין דרך לשחמו תמיד מחמת צמאו, לא חשיב הנאים מחמת הסעודה ולברך לברך עליו, ואף מי שרגיל לשחמו תמיד, נטלה דעמו אלל כל אדם, מטה משה ורש"ל ול"ט וט"ז [ס"ק י], ועיין מ"א [ס"ק יא]. ואם בירך על היין קודם ששתה יין שרף, אין צריך לברך. והעטרת זקנים נסמין קע"ו כתב משם הגאון מהר"ר פיינש ליתן היין שרף על השלמן נשעם המוציא, דלאו זכרה המוציא פוטר, ואם לא עשה כן יטול מעט פה זכורה, ע"ש. ומ"א [ס"ק יא] כתב דאם שותה לפני האכילה צריך לברך, ובאמצע הסעודה כוונתו לפתוח תאוה המאכל, ואחר הסעודה כוונתו לעכל, אין צריך לברך ומיהו נשנה אין לברך לכל זה, דממה נפשך, אם קידש על היין נפטר זה, כמו שכתב סעיף ז', ואם קידש על השכר נפטר נזכרת שהכל, ועיין מ"א [ס"ק יא]. ועיין שו"ת נחלת שבעה סימן ל"ה, שיותר טוב לברך על יין שרף מעל השכר. וכתב ט"ז [ס"ק ט] ואם שותה לפני המוציא אפילו כשיעור אין צריך לברך ברכה אחרונה, דלגוד תאוה לאכילה הוא בא. משקס שקורין מע"ד אין לברך זכרה, דגם הוא כולל שמה לאכילה, ודינו כשכר, ט"ז [ס"ק י]. ובשכר שלנו לכולי עלמא אין צריך ברכה, דזיין, ט"ז [ס"ק ח]:

מחצית השקל

(פ"ק י) עיין לקמן סימן רצ"ט כו'. י"ש אומרים דלא פטר. ר"ל, אם הבדיל קודם נטילה, דליש אומרים בסעיף ד' דאינו פוטר לייך שותן המזון, ולדידהו צריך לברך אחר יין הבדלה, דאין ברכת המזון פוטר כהאי גוונא אם הבדיל קודם נטילה, דאין לו שייכות כלל לסעודה. בשלמא למאן דאמר אפילו הבדיל קודם נטילה פוטר יין שבתוך הסעודה, א"כ יש לו שייכות לסעודה ולכן ברכת המזון פוטר, אבל למאן דאמר קודם נטילה אינו פוטר ואין לו שייכות לסעודה, (א"ג) [א"כ] לדידיה אם הבדיל קודם נטילה צריך לברך אחריו: וכמו שכתבתי סעיף ז'. ס"ק י"ד: (פ"ק יא) פ"י כו'. וכל שכן השותין אותו באמצע הסעודה או אחריה שאינו בא אלא לחטום כו'. האי אינו בא אלא לחטום, עיקרו לא קאי כי אם על השותה אחר המזון. אבל על השותים באמצע סעודה, גיהו דבא לעכל, מכל מקום גם בא לפתוח תאוה המאכל, וכמו שכתב מ"א בסוף ס"ק זה. מכל מקום אתי שפיר מה שכתב וכל שכן כו', דלפני הסעודה סבירא ליה ללבוש דבא ודאי לפתוח תאוה המאכל ואין בו כוונה אחרת, מה שאין לן באמצע סעודה דמעורב בה גם כוונת לעכל: אבל בסוף סוף סימן ער"ב כתב כו'. והן הן דברי הרא"ש [פסחים פ"י סוף סימן כו] שכתבן הטור שם בשמו, והביאו המ"א [כאן י"ש ס"ק ט': פרפרת כו'. ר"ל, הא דאמרינן [ברכות מב, א] בירך על הפת פוטר הפרפרת: ועיין סימן קפ"ח סעיף ח'. ר"ל, דהלבוש כתב דהבא לעורר תאוה המאכל צריכים ברכה ואין הפת פוטר. וכתב, לא עדיף מפירות שצריך לברך, עכ"ל. ומשמע דשיטתו ליה דאפילו הפירות באים לעורר תאוה המאכל, צריכים לברך עליהם. ולזה כתב מ"א דאינו כן, דבסימן קס"ח ס"ק כ"ב, דמוכח מתוך תלמידי רבינו יונה [ברכות כט, א] ד"ה ואומרים] דאם הפירות באים להמשיך תאוה המאכל אין צריך ברכה, ע"ש: צריך לומר דיש חילוק כו' שש"י די כן אובל יותר. ר"ל, בסעודה זו. א"כ

י עיין לקמן סימן רצ"ט. עיין מ"א. נסמין ר"ט סעיף ח', יע"ש נמ"א [ס"ק י] וט"ז [ס"ק י] וי"ן. וכמו שיש אומרים נסמין ז' שם דאין הבדלה פוטר יין מן המזון, וכלן נסמין ד'. ומיהו אין תלוי זה בזה, ואי"ה שם יבואר עוד: יא פ"י. עיין מ"א. לנפש [סימן] קע"ו סעיף ז'. ויש מטעמין ציין שרף ופת עיקר, ואין מצרכין על היין שרף זכרה ראשונה. ועיין ט"ז אות יו"ד כאן, ונסימן קע"ו אות ד', דזכרה אחרונה על יין שרף אין מצרכין אס שותה קודם אכילה (הוא הדין מן אכילה). משמע דלאחר אכילה לעכל מצרכין זכרה נפשות רבות אף לדין, דין שרף אין משמית המשקין. ומכל מקום נשמה פחות מרביעית מין שרף יש לגוד ולומר שמה אין לברך זכרה אחרונה על יין שרף פחות מרביעית. ואף לט"ז נסמין ר"י [ס"ק א], מכל מקום לדין פסוק הכל מן הסעודה, ואף דלא שייך הטעם, ואי"ה נסמין ר"י יבואר עוד. ועיין סימן ר"צ נמ"א אות ג' דשורה פת ציין שרף קודם אכילה פוטר המוציא לייך שרף, ולאחר האכילה מצרכין על יין שרף. והוא הדין אם לא צרכין על הפת כי אם אוכל שאר דברים הדין כן, יע"ש בזה: יב בסבת הפת. עיין מ"א. ועיין סימן קע"ו נמ"א אות א', ואי"ה שם יבואר: יג בב"ב פ"ב. עיין מ"א. לאפוקי מלנפש [פ"ק י]. ואפשר להעמיד נלנפש כמ"א, ומכל מקום אין קיימא לן כדעיה א', כמו שכתב רמ"א. ומי שיש לו יין מן הסעודה, יברך על היין ופוטרי ז"ל הוקשה לו דלכאורה המחבר אמו החלל צמצין ראשין, דנסימן קס"ו נסמין קס"ו [נצור] וכמו שכתב ז"י כאן [ד"ה ומ"ש הרא"ש שיצור], אבל המחבר היה לו לפסוק קודם המוציא ללאת ידי המוספות זכרות מ"ב ז' ד"ה וכן שנת, דקודם נטילה לא פטר מן המזון. לזה כתב דהמחבר לא חש כלל למוספות שם, וכמו שכתב באות ה'. וכתב המ"א אם שנת רביעית קודם המזון ל"ע זכרה אחרונה, דלמאן דלמך שאל משקין מן הסעודה אין לברך זכרה א' וכו', י"ל לפני הסעודה לברך זכרה אחרונה, דלא דמי לטעיף וי"ו אות ט', יע"ש. ומה שכתב [המ"א] נסמין ר"ט סעיף ז', לכאורה סעיף ז', דלאו זכרה המוציא פוטר, ואם לא עשה כן יטול מעט פה זכורה, ע"ש. ומ"א [ס"ק יא] כתב דאם שותה לפני האכילה צריך לברך, ובאמצע הסעודה כוונתו לעכל, אין צריך לברך ומיהו נשנה אין לברך לכל זה, דממה נפשך, אם קידש על היין נפטר זה, כמו שכתב סעיף ז', ואם קידש על השכר נפטר נזכרת שהכל, ועיין מ"א [ס"ק יא]. ועיין שו"ת נחלת שבעה סימן ל"ה, שיותר טוב לברך על יין שרף מעל השכר. וכתב ט"ז [ס"ק ט] ואם שותה לפני המוציא אפילו כשיעור אין צריך לברך ברכה אחרונה, דלגוד תאוה לאכילה הוא בא. משקס שקורין מע"ד אין לברך זכרה, דגם הוא כולל שמה לאכילה, ודינו כשכר, ט"ז [ס"ק י]. ובשכר שלנו לכולי עלמא אין צריך ברכה, דזיין, ט"ז [ס"ק ח]:

שערי תשובה

(ח) שתיה. עיין באר היטב. ועיין בשו"ת נחלת שבעה סימן (למ"ד) [לה], הביאו ביד אפרים ^[12], ע"ש:

הוא מחמת סעודה: אבל בספר כו'. ר"ל, מהתוספות ומרדכי ועוד פוסקים מבואר דוקא לעכל לא מיקרי צורך סעודה, דהא אין בו צורך בסעודה זו, אבל לפתוח תאוה המאכל מיקרי בא מחמת סעודה. אבל הרא"ה חולק וסבירא ליה דאפילו לפתוח תאוה המאכל לא מיקרי מחמת סעודה, וצריך לברך: י"ב פ"י מ"א. ר"ל, ואין מלפת בהן את הפת: ומיהו נראה ל"י צ"הו: כהתוספות. ור"ל, ואין לברך על לימוני"ם מלוחים: דע"ש פוסקים כהתוספות. עיין במ"א סימן תמ"ז ס"ק ד': אבל באמצע הסעודה כוונתו לפתוח. ואין צריך לברך, כהתוספות וסייעתם: ואחר סעודה כוונתו לעכל. וצריך לברך. אפילו להתוספות, ד"ל דמודים בזה למרדכי והגהות מיימוניות הג"ל: (פ"ק יב) בסבת כו'. אבל אם אכל פת מעט עיין סימן רי"ב. ר"ל, שאכל מעט לתקן השתיה. אדרבא, המים עיקר, ומברך עליהם ופותר הפת, כמו שכתב סימן רי"ב בשם של"ה [שער האותיות אות ק], בעשרה כללים הנאמרים בכלל הברכות כלל ז' ד"ה מרבחין ד"ה מרבחין מלוחים: (פ"ק יג) בב"ב כו'. אבל שכר ופי דבש כו'. והט"ז בס"ק ח' כתב דעל שכר לכולי עלמא דאפילו על כוס אחד אין צריך לברך, כיון דיש בו הרבה מחמת מינים, הוא הדין דייין ופת, ודאי פוטרו. ומי דבש מודה דיינו כשאר משקין, ותליא במחלוקת אי צריך לברך על כוס ראשון, ומה שכתב הט"ז בס"ק יו"ד מי דבש זינו כשכר, לאו דוקא: (פ"ק יד) קודם כו'. ועיין מה שכתבתי בפ"ק ד'. במ"א ס"ק ה': ומכל מקום צ"ע כו' דלכאורה כו' א"כ צריך ברכה אחרונה. בשלמא למאן דאמר דצריך לברך על המשקין שבתוך הסעודה, והשתה מה ששותה לפני הסעודה פוטרין מברכה לאותן משקין שבתוך הסעודה, א"כ יש להם שייכות לסעודה וברכת המזון פוטרין. מה שאין כן למאן דאמר דמשקין בתוך הסעודה אין צריך ברכה, אם כן אין צריכים למשקין שלפני סעודה, דבלאו הכי פטורים, וא"כ אין למשקין

אוצר מפרשים

ד באר היטב (פ"ח) ואז ברכת המוציא פוטר. נ"ב. עיין לקמן סימן קע"ו ומ"א ס"ק ב' וס"ק ג' לא משמע כדבריו. ולא מהני מדי. ע"כ: (בית ספיר)

ג. זרכות מ"ב [ע"ג]
 גג. א כדעת רבינו אלמנן
 :תוספות שם ד"ה הוילן,
 הרא"ש שם פ"ו סימן לו,
 ריב"ז יונה ג, ב ד"ה על להם,
 רש"י"א שם ד"ה לפין :
 *ז. טור קנד, ב זשם
 ירושלמי זרכות פ"ו
 הלכה ו :

א"כ לר"ך זרכה אחרונה, מידי דהוי איין הבדלה כמו שכתב סימן
 רנ"ט סעיף ו' [פסגה], דדוקא יין שלפני המזון שזא להמשיך תאות
 המאכל אין לר"ך זרכה אחרונה וכמו שכתב סעיף ו' [ס"ק טז].
 אזל שאר משקיין לר"כין זרכה אחרונה. וכן משמע בטור סימן

מע"ג [כטו], א. ועיין מ"ש [ת] סימן
 קע"ז סעיף ג'. (ו) (ודעת)
 [ולדעת] ז' צעל המאור שם

[פסחים כד, א] אין לר"ך זרכה
 אחרונה, (ז) אס שותה ג"כ
 משקיין תוך הסעודה, זרכות המזון
 פוטר הכל. ואס אין לו משקיין תוך
 הסעודה, לר"ך זרכה אחרונה על
 שמה שלפני הסעודה, עיין סימן
 רנ"ט סעיף ח' [ס"ק יא] מה
 שכתבתי. ואס יש לו כוס לזכרת
 המזון, אין לר"ך לזכר זרכה
 אחרונה על משקיין שלפני הסעודה,

סעודתו פו (ז) ויברך על דעת לשותות בתוך (ז) סעודתו:
 הגה (י) (י) והמנהג כפסגה ראשונה:

ח ע על יין שבתוך המזון כל אחד ואחד מברך
 לעצמו אפילו הסיבו יחד משום [הגה]
 (יא) [י] [י] דלא יכולין לענות אמן "דחיישינן שמא
 יקדים קנה לושם: הגה [יח] (ט) ויש אומרים דאס אמר להס
 סצרי רבותי וישמעו ויכוונו לזרכה ולא יאכלו אז ויענו אמן
 פז אחד מברך (י) לכולם (י) וכן נוהגין [י] ויאמר סצרי רבותי
 רוצה לומר סוכרים אחס לזאת זכרכה זו ולא יאמר זרשות רבותי
 [י] וכן יז כל מקום שמזכרין על היין משום זכרת היין שבתוך
 הסעודה אין [י] אומרים זרשות אלא סצרי מטעם שנתבאר:

[זרכא] [ת] נפשות רבות או מעין שלש, אין זכרת המזון פוטרין.
 ומלאתי בספר כוונת האר"י [ה, ב] וז"ל, קודם האכילה ישמה מעט
 מים פחות מרביעית, ויברך עליהם תחלה וסוף, ויכוין לזאת ידי
 חוצה מן המים שבתוך המזון. פעם אחת שמימי יותר מרביעית,
 הראו לי זבנתי שהיתה זרכה לזבלה, עכ"ל. ונראה שהוא לא חפס
 כזכא זו שזכרתי זשם הרא"ש דיין שלפני המזון פוטר מזכרת
 אחרונה, וכיון שזר"ך זרכה אחרונה יהיה הפסק (ז) בין מה
 שז"ך על היין שלפני המזון לזכות המזון, ועל כן הזהיר לשמות
 פחות מרביעית. וקסה למה הראו לו זרכה לזבלה, הא החטא בזה
 הוא שחסר זרכה הזריכה, דהיינו ממנה נפשך, אס ז"ך זוכא
 נפשות רבות קודם הסעודה ואח"כ זכות הסעודה היה לו לזכר
 שהכל על שתיית מים לפי דיעה הזאת של היש אומרים, והוא לא
 ז"ך, ממילא חסר זרכה תוך הסעודה, ואס לא ז"ך זוכא נפשות
 רבות, או יש חטא מחמת חסרון זרכה היא. גם מה שכתב שז"ך
 עליהם תחלה וסוף, הא זרכה אחרונה אין מזכרין על פחות
 מרביעית. וכמדומה דהנך מיילי לאו דמכני ינהו, ולא באו מפי
 קדוש דמוהר"ר לוריא ז"ל: (י) והמנהג כפסגה ראשונה,
 מזה למדתי שהשומה יין שרף זכות הסעודה שז"ך לזכר שהכל
 דעד כאן לא פליגי הנהו מרי דיעות אלא זשאר משקיין, מטעם
 שאי אפשר לאכילה זלא שמה, אבל זיין שרף כולי עלמא מודים
 דלר"ך לזכר. אבל משקה שקורין מע"ד אין לר"ך, דגם הוא בכלל
 שמה לאכילה, ודינו כשכר, מה שאין כן זיין שרף שאינו לשמה.
 וכן פסק זבנוש סימן קע"ו [סעיף ג] מטעם דאין זה בכלל זכרים
 שמחמת הסעודה: (יא) דל"א יבז"ין זעגות אמן. זה פירוש
 על מה שכתב בגמרא [זרכות מג, א] שאין צית זבליעה פנוי. אבל
 היש אומרים שהציא רמ"א סבירא להו דפירוש אין צית זבליעה
 פנוי הוא שאין שומעין הזכרה מחמת האכילה, ועל כן מהני אס
 אמר סצרי רבותי, דיתנו לב לשמוע. ונראה לי אפילו לפי זה דמהני
 סצרי, היינו שיפסקו לאכול זאותה שעה שמזכר, דהא עכ"פ
 זריכים לחוש לשמא יקדים כו'. אבל לדיעה הראשונה גם זה לא
 מהני, דחושש שמא לא יפסקו לאכול, כן נראה לי. ובסימן רי"ג
 [סעיף א] כתב דעל היין שלא זשעת הסעודה אחד מזכר לכולם:

ציונים דרב"א

(*) דרכי משה אות ד
 ר"ה ולא: (ו) טור
 זשם ירושלמי זרכות פ"ו
 הלכה ו]: פרק הגהות
 מיימוניות (א) הגהות
 מהלכות זרכות (אות ט)
 ומדכי סוף פרק כיצד
 מזכרין (זרכות רמז קמה)
 וטור [שם] בשם רש"י [שם]
 מג, א ד"ה הוילן, תוספות
 שם ד"ה הוילן:
 *ז. דרכי משה אות ד
 ד"ה ומינה: (י) ב"י
 סימן קס"ו [קמה, א ד"ה
 חמוץ] בשם שבוילי הלקט
 [סימן קמ]:

דהא מזכר זרכה אחרונה על כוס זכרת המזון, שאין לנו הפסק
 שיהא קובע זרכה לחסריו, כן כתב הר"ן [פסחים ריש כד, ג] והרמב"ן
 זמלחמות [שם]. ועיין סימן קע"ח ותע"ד. מכל מקום י"ש [ת] ישמה
 פחות (מרביעית) [מזכית] [ז] לפני הסעודה, וזוה יסתלק מן הפסק.
 וכן כתב זכוונת האר"י [ספר הכוונות ה, ב], ע"ש. ומה שכתב
 זכוונות [שם] שאס שותה רביעית הוא ליה זרכה לזבלה, נראה לי
 דהיינו (ט) כשעשה זרכה אחרונה. ואס שמה רביעית, כגון זסעודות
 גדולות ששותין לפני המזון, יש לנהוג כמו שכתבתי לעיל זשם הר"ן
 והרמב"ן. עיין סימן [קע"ט] [קעת] [סעיף ג] דיס לזינה שלא יא
 קודם הסעודה דהוי הפסק: פו ויברך על דעת זששות.
 וזכרכות רמ"מ [סדר זרכות ג, א] כתב שיתן לאחר שאינו אוכל לזכר
 ויתכוון לפוטר: פז אחד מברך זכרום. ולפי מה שכתבתי
 סימן קס"ו סעיף ו' [ס"ק יט], לריכין שיטעוהו כל אחד תכף מהכוס,
 שלא להפסיק זין זרכה לשמה, ע"ש: יז כ"ז מקום. ואפילו
 זחופה זכרכת אירוסין ונשואין [ז"ח סוף הסיוע זשם מהר"ה שור].
 והאידנא לא נהיגי הכי. ונראה לי דוקא זמקום שטולטין רשות
 אומרים על היין סצרי זמקום זרשות, אזל זחופה ומילה שאין
 נוטלין רשות, אין לומר סצרי כלל. כתב הטור [סוף הסיוע] אותו
 שז"ך על יין שלאחר המזון, מזכר על המוגמר שז"ציין אחר
 הסעודה, עכ"ל. אף על פי שרגילין להציא המוגמר לאחר זכרת
 המזון, מכל מקום אס הציאו קודם זכרת המזון וזה צו אותו
 שז"ך על היין, אע"ג דליכא עדיף מיניה, כיון שהתחיל זכרכות
 אחרונות גומרן [רש"י זרכות מג, ב] ד"ה לאחר ותלמידי רבינו יונה שם
 ל, ב ד"ה והוא). והגאונים פירשו, אותו שז"ך המוציא מזכר על
 המוגמר שזכות הסעודה, אע"פ שרגילין לאחר האכילה קודם
 זכרת המזון וזאותה שעה היה אחר יכול לזכר דכסעודה אחרת
 הוא, מכל מקום כיון שהציאו תוך הסעודה אותו שניתן לו כבוד
 לזכר המוציא ויתן לו כבוד ג"כ עד תשלום הסעודה, (ואפשר דגם
 הוא מזכר על יין שבתוך המזון). ואע"ג דאין יכולין לענות אמן,
 מכל מקום כיון שמריתין תכף אי אפשר להמתין עד שז"ך כל
 אחד לעצמו, שבתוך כך יהיו זלא זרכה, לכן מוטב שז"ך אחד
 לכולם אע"פ שלא יענו אמן, עכ"ל תלמידי רבינו יונה [שם]. ונראה
 לי שכן דעת הראב"ד [זרכות ג, יג] [ת], דלא כמו שנדחק זכסך
 משנה, ע"ש. ועל המוגמר שלאחר זכרת המזון, הגדול מזכר,

הגהות והערות

[ז] נוסף ממדורות
 אמ"ד מ"פ וז"ל:
 [ה] זכאורה ז"ל עיין מה
 שכתבתי סימן קעו ס"ק ג.
 ועיין שם בסוף הס"ק:
 [ז] תוקן זכפ"א ע"פ
 הלבושי ש"ר:
 [ז] תוקן ממדורות אמ"ד
 מ"פ וז"ל:
 [ח] עיין זכפ"ג דהוא
 ראשי מינות יין שרף, ועיין
 לזושי שרף ס"ק כה דחלקה
 בזה. ובמה"ש [שם] ובשמן
 המאור ובתוספת שנת הבינו
 דהוא ר"ת ירח שמיס:
 [ט] תוקן זכפ"א ע"פ
 תוספת שנת:
 [ח] ועיין שם זככרי יוסף
 ששער גם על מה"א זככ"י
 דהוא ליה זרכה לזבלה:
 [חא] עיין סימן קע"ה
 סעיף ה': (בליין פ"א)
 [חב] בדפ"א כתוב "דלח"ן"
 וממהדורת קאלקא ש"מ
 ואלך כתוב "אין":

ערך זכר זכריק"ש

סיף ה בסוף [מברך זעצמו]. ואפילו כיוונו לזאת זכרכת אחד מהס לא יאלו ידי זוחס:

[ג] בדפד"ר
 "שנקדש" ונראה משום כן
 כתב זכפ"א "שנקדושיין",
 אולם זכפ"א אמ"ד מ"פ
 מיקן לזכר "שנקדושיין":

[יז] [סעיף ח הגה] דל"א כו'. הרא"ש שם [סימן לד]: [יח] ויש אומרים כו'.
 לפירוש רש"י שם [מג, א ד"ה הוילן]. ועיין תוספות שם ד"ה הוילן, שהביאו
 ראיה לזה מירושלמי [שם פ"ו הלכה ו]. אבל תלמידי רבינו יונה [שם ל, ב ד"ה
 ועוד] ורא"ש [שם סימן ג] פירשו לענין הסיבה. ועיין סימן קס"ז סעיף י"א:

הגהות רעק"א

[ג] (ש"ע פ"ה) ויברך על דעת זששות. ואס אחר שז"ך על הכוס
 נשפך הכוס, אינו יכול להציא כוס אחר, דל"ך יעשה עם הזכרה, דשמא הפת
 פוטר משקים שזכות הסעודה ולא חלה הזכרה זו כלל, וזכר לזכר על הכוס
 הזני. או דפת אינו פוטר, וחלה הזכרה על המשקים ההמה, ואין לר"ך לזכר על
 הכוס השני. כן כתב זכפ"א תוספת שנת סוף סימן רע"א [ס"ק מן]. ובמה"א
 [הגה סיח] דל"א יבז"ין זעגות אמן. עיין לעיל סימן קס"ו זככ"א ס"ק י"ט:

ד) והגה סיח] דל"א יבז"ין זעגות אמן. עיין לעיל סימן קס"ו זככ"א ס"ק י"ט:

השחל שם וס"ה לב ד"ה וא"ל להציא חולה עליו. זשמה כוס האחר זלא זכרכה:

